

KAZAK DİL BİLİMİ ÖĞRENCİLERİNİN “-P” , “-ARAK” VE “-A” ZARF-FİİL EKİ ÜZERİNDEN TÜRKİYE TÜRKÇESİNE İNTİBAK SÜREÇLERİ*

Ayşe İLKER**

Öz

2016 yılının Kasım ve Aralık aylarında, on iki gün süreyle Türkiye Türkçesi dersleri verdiğim L. N. Gumilev Üniversitesi Filoloji Fakültesi Kazak Dil Bilimi Bölümü öğrencilerinin uygulamalı dersleri sırasında; belirlenmiş kip, zaman, şahıs formüllerini kullanarak Türkiye Türkçesi ile yazdıkları cümlelerinde, ölçünlü Türkiye Türkçesi (Standart Türkçe) yapısından farklı biçimler ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Öğrenciler; daha önce Türkiye’den giden ve anadili Türkiye Türkçesi olan öğretim üyelerinden ve ana dili Kazak Türkçesi olup da Türkiye’de on yıldan fazla bir süre eğitim için kalıp Kazakistan’a dönen öğretim üyelerinden Türkiye Türkçesi dersleri almışlardır.

Özellikle zarf- fiillerin kullanım ve anlam özelliklerinin benimsentildiği bir çalışmada, “-p” , “-ArAk” ve “-A” zarf-fiil eklerinin tarz bildirme işleviyle oluşturdukları cümleler örneklenmiş ve ana dili Kazak Türkçesi olan öğrencilerden, Türkiye Türkçesi ile benzer cümleler kurmaları istenmiştir.

Öğrenciler; daha önce edindikleri Türkiye Türkçesi bilgisine de dayanarak aşağıdaki cümleleri örneklemiştirler: Müzikleri çok dinleyip bes-teci oldum. /Derste uzun dinleyerek az söyledim. / Çalışa çalışa arkadaş-

Geliş Tarihi: 22.09.2018

Kabul Tarihi: 21.11.2018

* Bu makale, 19. Uluslararası Dil Bilimi Konferansı’nda (Nazarbayev Üniversitesi 17-19 Ağustos 2018, Astana) “Poster bildiri” olarak sunulmuş metnin genişletilmiş biçimidir.

Makalenin Künyesi:

İlker, A. (2019). “Kazak Dil Bilimi Öğrencilerinin “-p” , “-ArAk” ve “-A” Zarf-Fiil Eki Üzerinden Türkiye Türkçesine İntibak Süreçleri”. *Türk Dünyası*, 47, 137-148.

DOI Numarası/DOI Number: 10.24155/tdk.2019.100

** Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ayseinceilker@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4625-378

larımı da unuttum. / Ödevlerini bitirip uyumaya gitti (odasına çekildi). / Onun uyua uyua başı(n) ağırdı. / Sular aka aka her yer berbat oldu. Bu cümlelerde, anlam ve yapı yönünden Türkiye Türkçesinin ölçünlü biçimlerinden bir sapma meydana geldiği görülmektedir. Bu sapmada; “Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında farklı olan zarf-fiilli kullanımların etkisi olmuş mudur? Öğrenciler her iki lehçedeki zarf-fiilli yapıları nasıl kullanmaktadır?” sorularının etkili olup olmadığı araştırılmış ve konuya tarihsel açıdan yaklaşılarak hangi zarf-fillerin her iki lehçede ortak olarak işlek biçimde kullanıldığına bakılmıştır. Çalışmada, ölçünlü yapının dışına çıkma sebepleri; Kazak Türkçesinde kullanılan zarf-fiil ekleri ve bunların işlevlerinden hareketle araştırılacak, Türkiye Türkçesindeki kullanımlarla karşılaştırılarak ölçünlü yapıların nasıl kullanılabileceği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kazak Türkçesi, Ölçünlü Türkiye Türkçesi, zarf-fiil, uyum.

Adaptation Processes of Students of Kazakh Linguistics to Standard Turkish (on Verbal Adverbs -p, -ArAk and -A)

Abstract

It has been observed that students of Kazakh Linguistics, to whom I lectured Turkish lessons in L. N. Gumilev University Faculty of Linguistics during twelve days in November and December of 2016, produced structures different from standard Turkish structures in their wording of Turkish sentences which they created by using specified mode/ tense /person formulas during their practices of the lessons. Students took Standard Turkish lessons from the academicians whose native language is Standard Turkish but having previously left Turkey as well as the academicians whose native language is Kazakh Turkish and having returned to Kazakhstan after staying in Turkey for educational purposes for more than ten years. In a study adopting especially the use and semantic features of verbal adverbs, sentences which are formed through the style affirmation function of the verbal adverb suffixes which are, “-p”, “-ArAk” and “-A” in Turkish (meaning “by” / “as” / “because of” in Turkish language) have been exemplified and students whose native language is Kazakh Turkish have been asked to make similar sentences in Standard Turkish. Students exemplified the following sentences based on their previous knowledge of Standard Turkish: Müzikleri çok dinleyip besteci oldum “I became a composer by listening to music much” / Derste uzun dinleyerek az söyledim “I talked less as listening much at the lessons” / Çalışa çalışa arkadaşlarımı da unuttum “I ignored my friends by dint of working” / Ödevlerini bitirip uyumaya gitti-odasına çekildi “He went to bed (let himself into his room) as he finished his homework” / Onun uyua uyua başı(n) ağırdı “He had a headache because of sleeping” / Sular aka aka her yer berbat oldu “Everywhere was spoilt as the water leaked”. It is seen that there is a deviation from the standard structures of Standard Turkish with regard to semantics and structure in these sentences. In this deviation; it has been

analyzed whether the questions “Do the uses of verbal adverbs which are different between Kazakh Turkish and Standard Turkish have any impact on this?” or “How do the students use verbal adverb structures in both dialects?” are effective or not; and it has been examined which verbal adverbs are commonly and practically used in both dialects by touching upon this issue from a historical perspective. The study will analyze the reasons of deviation from the standard structure with reference to verbal adverb suffixes used in Kazakh Turkish and their functions; and try to reveal how these standard structures can be used in comparison with the usages in Standard Turkish.

Keywords: *Kazak Turkish, Standard Turkish, verbal adverbs, adaptation.*

Giriş

2016 yılının Kasım ayında L. N. Gumilev Avrasya Millî Üniversitesi Filoloji Fakültesinin Kazak Dil Bilimi öğrencilerine 12 gün süreyle Türkiye Türkçesi dersleri verdim. Öğrenciler, daha önce Türkiye’de doktora yapmış Kazak öğretim üyelerinden ve Türkiye’nin değişik üniversitelerinden bu bölüme gitmiş öğretim üyelerinden de Türkiye Türkçesi dersleri almışlardı. Ayrıca, bölümün müfredatında yer alan seçmeli derslerden Türkiye Türkçesi derslerini seçmişlerdi. Bu sebeple Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesi anlaşma oranı, öğrenci ile öğretim üyesi arasında yüzde yetmiş yakındı.

Son üç derste, zarf-fiil ekleri üzerinde durulmuş ve Türkiye Türkçesinde işlek olarak kullanılan “-p” , “-ArAk” ve “-A” zarf-fiil eklerinin, örneklerle anlatıldığı derste şu örnekler tahtaya yazılmıştır:

“Bize bakıp güldü.”, “Bana bakarak dinleyin!”, “Koşa koşa tren istasyonuna gitti.”

Bu örnekler yazıldıktan sonra başka benzer örnekler de sözlü olarak verilmiş ve bunları da öğrencilerin tekrar etmesi istenmiştir. Uygulamanın sonunda öğrencilerden, verilen zarf-fiil ekleriyle Türkiye Türkçesinde yeni özgün cümleler kurmaları istenmiş ve bu cümleler defterlere ve not kâğıtlarına yazılmıştır.

1. Her İki Lehçe Nezdinde “-p” , “-ArAk” ve “-A” Zarf-Fiil Ekleri

Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesi, tarihsel bakımdan biri Kıpçak grubuna diğeri Oğuz grubuna giren iki Türk lehçesidir. Her iki lehçenin tarihsel kaynakları ortaktır. Bengü Taşlar, Uygurca metinler, *Divanü Lugati t-Türk* ve *Kutadgu Bilig* gibi. Örneklenen zarf-fiil eklerinden -A ve -p zarf- fiil ekleri, her iki lehçede bugün de işlek olarak kullanılmaktadır.

Ancak, -ArAk zarf-fiil eki için aynı durum geçerli değildir. Bu ek, Batı Türkçesinde bugün çok işlek olarak kullanıldığı halde tarihsel dönemlerde bu işleklige sahip değildir. Durmuş, ekin ortaya çıkışını {- (y) VrAK} zarf-fiil ekinin tarihsel Türkiye Türkçesinde ortaya çıkışı 14. yüzyılda olmuştur. Ekin dile tam olarak yerleşmesi ise, 17. yüzyılda gerçekleşmiştir cümleleriyle belirtmektedir (Durmuş, 2012:52). “-A” zarf-fiili ise Batı grubu yazı dillerinde çoğunlukla ikilemeli olarak kullanılmakta ve birleşik fiillerin oluşmasında görev almaktadır. Kazak Türkçesinde ise “-A” zarf-fiili, sonu ünsüzle biten fiillere “-y” biçiminde eklenmekte, ikileme biçimindeki kullanımı yanında birleşik fiillerin kurulmasında yer almaktadır. “-p” zarf-fiil eki de Bengü Taşlardan günümüze tarihsel ve çağdaş lehçelerde, birkaç fonetik farklılıkla işlek olarak kullanılmaya devam etmektedir. Görüldüğü üzere Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde “-A” ve “-p” zarf-fiil eklerinin işlevleri eşzamanlı olarak farklılık göstermemektedir. Sadece “-ArAk” zarf-fiil eki, günümüz Kazak Türkçesinde kullanılmamaktadır.

2. Kazak Öğrencilerin Türkiye Türkçesi ile Yazdığı Cümleler ve Değerlendirme

Kazak öğrenciler girişte verildiği gibi, ölçünlü Türkiye Türkçesiyle tahtaya yazılmış örneklerin tamamlanmasından sonraki ilk yirmi beş dakika içinde, herhangi bir yardım almaksızın ve soru sormaksızın sınıf ortamında şu cümleleri üretmişlerdir: “Müzikleri çok dinleyip besteci oldum”, “Derste uzun dinleyerek az söyledim.”, “Çalışa çalışa arkadaşlarımı da unuttum.”, “Sular aka aka her yer berbat oldu.”, “Ödevlerini bitirip uyumaya gitti (odasına çekildi)”, “Onun uyua uyua başı(n) ağardı.”

Öğrencilerin özgün olarak ürettikleri cümlelerin bazıları, ölçünlü Türkiye Türkçesindeki kullanımından anlam ve yapı yönünden sapmalar göstermiştir. Bu sapmalar, tam fiille zarf-fiilli parçanın ilişkisi yönünden incelenmeye çalışılmıştır. Uğurlu, ‘zarf-fiilli parça’yı “merkezinde bir zarf-fiil bulunan ve fiil tabanının istemine göre mecburi ve ihtiyari olarak getirilen, fiilin anlamını tamlayan unsurlardan oluşan dil birliğidir. Bitimli bir cümlede çekimli fiilin yerini, zarf- fiilli parçada zarf- fiil almaktadır (Uğurlu, 1999:20-21) biçiminde tanımlamıştır. Buradan hareketle makalenin bundan sonraki bölümlerinde öğrencilerin yazdıkları örnekler bu açıdan değerlendirilerek Türkiye Türkçesinin ölçünlü yapısından uzaklaşma sebepleri gösterilmiştir.

2.1 Müzikleri çok dinleyip besteci oldum.

Cümledeki asıl fiilin anlamı, besteci olmanın nasıl meydana geldiği bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacın onu tamamlayacak zarf-fiilli parçayla giderilmiş olması gerekmektedir. Ancak, “çok dinleyip” zarf-fiil

parçası, asıl fiilin (yüklemin) tam anlamıyla tamamlayıcısı olamamakta; asıl fiilin anlamını, tarz olarak yeterince tanımlayamamaktadır.

Besteci ol- yüklemi, sınır vurgulayan (Transformative) bir fiille kurulmuştur. Zarf-fiilli parçanın fiili olan *dinle-* ise sınır vurgulamayan (Nontransformative) bir fiildir ve zarf-fiilli parça ile asıl cümlenin yüklemi arasında oluşan anlam sapması bundan dolayı meydana gelmektedir. Dolayısıyla, sınır vurgulamayan *dinle-* ile *besteci ol-* fiili aynı anda olmuş gibi anlaşılmaktadır. Oysa, *besteci ol-* fiili sınır vurguladığı için ve aynı zamanda sınırın oluşması için bir *süreç* istediğinden, zarf-fiilli parçanın fiiliyle cümlenin yüklemi arasında bir uyumsuzluk doğmaktadır. Ancak, *nasıl besteci olduğunu* tanımlayabilecek zarf-fiilli bir parça, asıl fiille eş zamanlılığı ve daha geniş bir sürede olmayı belirten *-ArAk zarf-fiiliyle* ve bu zarf-fiilden önce tamamlayıcı bir zarfla kullanıldığında, besteci olmakla ilgili *tarz bildirme* daha açık hâle gelecektir:

Müzikleri (*Pek çok müziği*) *yıllarca* dinleyerek besteci oldum. Burada ayrıca *dinle-* fiilinin önüne *yıllarca* zaman zarfı getirildiğinde anlam tam olarak yerleşmiş olmaktadır.

2.2. *Derste uzun dinleyerek az söyledim.*

Zarf-fiil ekli parçadan önce gelen zarf (*uzun*), asıl fiilin anlamıyla uyumlu değildir. “*dinleyerek*” zarf-fiil parçasındaki tam fiil “*dinle-* “sınır vurgulamayan (Nontransformative) bir fiil; cümlenin yüklemi olan “*söyle-*” fiili de ön sınır vurgulayan bir fiildir (Transformative). *Anlamsal sapmayı* oluşturan cümlenin yüklemi ile zarf-fiilli parçadaki fiilin sınır vurgulayış yönünden birbirinden farklı oluşudur. Ayrıca “*-ArAk*” zarf-fiil ekiyle eklenmiş fiilden önce kullanılan *uzun* zarfı, dinlemek fiilinin yalın hâline de geldiğinde *anlamsal bir sapma* oluşturmaktadır. Çünkü *dinlemek* sürmekte olan bir eylem, *uzun* da tamamlanmış bir zarftır. Ölçünlü Türkiye Türkçesinde “*Uzun dinledim*” cümlesi, çok zorlanarak kullanılabilir bir yapıdır. Mutlaka “*uzun*” zarfı kullanılacaksa da bu zarfın ikileme biçiminde kullanılmasıyla uyum sağlanabilir: “*Uzun uzun dinledim.*” Ayrıca, asıl fiilin önündeki “*az*” zarfı da söylemek fiiliyle uyumlu değildir. Öğrencinin zihinsel kurgusunda “*Derste çok dinleyip az konuştum*” biçiminde bir yapı hazırlığı olduğu sezilmektedir.

2.3. *Çalışa çalışa arkadaşlarımı da unuttum.*

Türkiye Türkçesiyle verilen zarf-fiilli parça “*koşa koşa*” olduğu ve “*-A*” zarf-fiil eki ölçünlü yapıda hep ikilemeli kullanıldığı için, öğrenciler de ikilemeli örnekler bulmuşlardır. İlk bakışta, örneğin anlamsal bakımdan bir sapma taşımadığı izlenimi edinilmektedir. Ancak, “*çalışa çalışa*” ikilemesinden sonra, “*yorul-, uyuyakal-, hasta ol-*” gibi asıl fiiller kullanıl-

diğında sürekliliğin ve bunun sonucunda meydana gelen hareketin anlam bağı daha kuvvetli olmaktadır. Örnek cümle, “Çalışmaktan arkadaşlarımı da unuttum” biçimine dönüştürüldüğünde, *arkadaşları unutmaya sebep olan şey* daha belirgin hâle gelmektedir. *Unut-* fiili, sınır vurgulamamakta, *çalışmak* da süreklilik ifade etmektedir. Sınır vurgulamayan bir asıl fiille süreklilik belirten “-A” zarf-fiilli parça bu yönden uyumsuz olmuştur.

2.4. Ödevlerini bitirip uyumaya gitti (odasına çekildi).

Bu cümlede, -p zarf-fiil ekiyle asıl fiil arasındaki anlam ilişkisinin çelişkili olduğu görülmektedir. Nitekim öğrenci bu çelişkiyi fark etmiş ve parantez içinde “*odasına çekildi*” biçimini eklemiştir. Burada da *bitir-* ve *uyumaya git-* fiillerinin tamamlanma noktasında bir uyumsuzluk oluşmuştur. Cümlenin zarf-fiilli parçasından sonra “Ödevlerini bitirip *defteri/kitabı kapattı*”/ Ödevlerini bitirip *pijamaalarını giydi*/ Ödevlerini bitirip *odasına çekildi* gibi *ödev bitir-ip* gibi sınır vurgulayan (Transformative) fiil üzerine yine eş zamanlı olarak sınır vurgulayan bu örnekler getirildiğinde cümle anlam saptamasından kurtulmuş olmaktadır.

2.5. Onun uyua uyua başı(n) ağırdı.

Cümlede, hem zarf-fiil ekinin fonetik olarak eklenme hatası hem de iyelik ekinde tereddütlü kullanım görülmektedir. Öğrenci, Kazak Türkçesinde ünlü ile tamamlanan fiil kök ve gövdelerinde zarf-fiil ekinin “-y” biçiminde eklenmiş olduğu edinilmiş bilgisinden dolayı, Türkiye Türkçesinde ünlü ile tamamlanan fiil üzerine araya yardımcı ünsüz getirmeksizin zarf-fiil ekini kullanmıştır. Bir de “*baş+ı*” iyelik ekli kelime üzerine Kazak Türkçesinin ana dili olmasından kaynaklanan bir “+n” eki getirilmiştir. Bu ek, bir yükleme hâlini çağrıştırmakta, ancak cümlede işlev olarak boş kümeyi işaretlemektedir. Ayrıca, *baş ağrı-* fiili, sınır vurgulamamakta, uyumak ise sınır vurgulamaktadır. Cümle, “*Uyumaktan baş ağrıdı*” veya “*Çok uyuyunca baş ağrıdı*” biçimleriyle, zarf-fiilli parçanın yapısı değiştirildiğinde ölçünlü kullanıma daha çok yaklaşmaktadır. Nitekim, ders sırasında öğrenciler bu seçenekleri de üretmeye çalışmışlardır.

2.6. Sular aka aka her yer berbat oldu.

Berbat oldu yüklemi, tamamlanmış ve sınır bildiren (Transformative) bir birleşik yapıdır. İkilime biçiminde kurulmuş olan *aka aka* zarf-fiilli ise süreklilik anlamı göstermektedir. Burada ölçünlü yapıyı bozan; *berbat oldu* yüklemine önündeki zarf-fiil parçasının bu oluşun ne yönde ve nasıl belirtildiğini gösterememesidir. Cümle, şu biçimde ölçünlü hâle yaklaşabilir: *Sular (çok) akınca her yer berbat oldu*. Görüldüğü üzere burada, *berbat*

oldu tamamlanmış fiili, *-IncA* zarf-fiil ekiyle kurulan bir tamlayıcı aldığımda anlam bakımından ölçünlü hâle gelmektedir.

3. Tespitler

Uğurlu, “*birçok araştırmacı tarafından zarf-fiilin belirttiği hareketin temel cümleleriyle ‘aynı zamanda’ veya ondan ‘daha önce’ olarak yorumlanmasında, zarf-fiilin getirildiği tam fiilin sınır vurgulayış yönünden etkili olduğu düşünülebilir*” diyerek, zarf-fiilli parça ile asıl fiil arasındaki anlam ilişkisinin hangi yönden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Uğurlu, 1999:1184). Kazak Dil Bilimi Bölümü öğrencilerinin Türkiye Türkçesiyle kurdukları cümlelere bu bakımdan yaklaşıldığında *zarf-fiilli parça* ile *asıl fiil* arasındaki ilişkinin sınır vurgulama özelliği açısından bozulduğu görülmektedir. Burada mühim olan unsur, bu zarf-fiillerle kurulan cümlelerdeki *zarf-fiilli parça* ile *asıl fiil* arasındaki anlam ilişkisidir. Türkiye Türkçesi ile tahtaya yazılan örneklerde “*Bize bakıp güldü.*”, “*Bana bakarak dinleyin!*”, “*Koşa koşa tren istasyonuna gitti.*” - *zarf-fiilli parçanın zamanı ile asıl fiilin zamanı hemen hemen aynıdır. Sadece bakıp gül- biçiminde, bak- eyleminin gül- eyleminden çok az bir zaman önce vuku bulduğu söylenebilir. Kazak Dil Bilimi Bölümü öğrencilerinin yazdığı cümlelerde de, bu ilişki yönünden ölçünlülük dışına çıkıldığı görülmektedir. Zarf-fiil eklerinin görevleri üzerinde ayrıntılı olarak duran Uğurlu “Zarf-fiiller, Türkçede üç temel görev üstlenmektedirler. Bunlar; zarf-fiilli parça (“Gerundialsegment”) kurmak, yardımcı fiillerin önüne gelerek birleşik fiiller (“komplexe Verben”) yapmak ve görünüş-zaman eki (“Aspektotemporal Endung”) olarak bitimli cümleler kurmaktır” (Uğurlu, 1999:20) demektedir. Önemli olan zarf-fiilli parçayla asıl fiil arasındaki anlam ilişkisidir. Bu konuda Türkiye Türkçesi gramerlerinde de “-p” zarf-fiil eki ile kurulan cümlelerdeki asıl fiilin hareketinin, zarf-fiil ekinin belirttiği hareketle aynı zamanda veya daha önce gerçekleştiği konusu pek çok araştırmacı tarafından ileriye sürülmüştü (Çağatay, 1948, Ergin, 1978, Banguoğlu, 1992, Korkmaz 2007).*

4. Sonuç

1) Kazakça ana dilli öğrenciler, Türkiye Türkçesi anlama sürecine uyum göstermektedir. “-A” ve “-p” zarf-fiil ekleri, anlam ve işlev bakımından her iki lehçede yakın ve benzer olarak kullanılırken “-ArAk” zarf-fiil eki, Kazak Türkçesinde kullanılmamakta, genellikle Batı Türkçesinde tercih edilmektedir. Kazak Dil Bilimi Bölümü öğrencileri, bu zarf-fiil ekiyle kurulmuş zarf-fiil parçalarını, ilk defa seçmeli ders olarak aldıkları Türkiye Türkçesi derslerinde görmüşlerdir.

2) *Dinle-, söyle-, besteci ol-, berbat ol-* fiilleriyle tamamlanmış cümlelerde hangi zarfların tercih edileceği, Türkiye Türkçesi konuşma ortamında bulunulduğunda pekişecek ve yerleşecektir.

3) Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki pek çok fiil, köken olarak ortaklık göstermekle birlikte, fiillerin anlam alanları ve kullanılış özellikleri değişebilmektedir. Ana dili Kazak Türkçesi olan öğrencilerin, Türkiye Türkçesine uyum süreçleri, örneklenen zarf-fiilli parçalar açısından bakıldığında, anlam sapmalarının *özgün örnek cümle çalışmalarının* artmasıyla giderilebileceği yönündedir.

Kaynakça

- Balcı, O. (2010). “Kazak Türkçesinde Fiil Kılınısını Belirleyen Ekler”. *Türk Dünyası* 39, 15-35.
- Balcı, O. (2012). “Kazak Türkçesinde -a, -e/-y Zarf- Fiil Eki ve İşlevleri”. *Turkish Studies, Spring 7/2*, 183-192.
- Bayniyazov, A., Koç, K. ve Başkapan, V. (2003). *Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çağatay, S. (1948). Eski Osmanlıca’da Fiil Müştakları-3 Gerundifler, *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 6, Ankara.
- Çiftçi, S. (2016). Kalıplaşmış Bir Zarf-Fiil: “Giderek” *The Journal of Academic Social Science Studies*. 45, 267-277.
- Demirci, K., Ulutaş, İ. ve Karabulut, F. (2006). *Kazak Türkçesi Grameri El Kitabı*. Ankara: Oku-yorum Yayınları: 3.
- Durmuş, O. (2012). “{-Y)Arak} Zarf-Fiil Ekinin Kökeni Üzerine”. *Türkbilgi*, 23, 19-60.
- Efendioğlu, S. (2010). “Kazak Türkçesinde Zarf-Fiil Kökenli Kipler”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 1, 1-20.
- Ercilasun, A. B., Karahan, L. ve Kirişcioğlu, F. (2006). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri I, Fiil -Basit Çekim, Fiil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, M. (1977). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Minnetoğlu Yayınları.
- Erol Arslan, H. (2010). Kazak Türkçesinde İsim Çekim ve İşletme Eklerindeki Kalıplaşmalar. *Dil Araştırmaları*, 6, 61-66.
- Erol Arslan, H. (2008). “Kazak Türkçesinde Fiil Çekim ve İşletme Eklerindeki Kalıplaşmalar”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/7, 355-366.
- Hirik, E. (2016). “-(X)K Ekinin Kılını, Kiplik Ve Çatı Kategorisindeki İşlevleri”, *Türkbilgi/* 32, 97-114, Ankara.
- Hünerli, B. (2012). *Oğuz Grubu Türk Lehçelerinde Zarf-Fiiller*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- İlker, A. (1997). *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.
- Karabulut, F., Bayniyazov, A. ve Albay, N. (2011). *Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı*, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Ders Kitapları serisi, Yayın No:1, Türkistan.
- Karadoğan, A. (2008). *Türkiye Türkçesindeki -Dık ve -An Sıfat-Fiil Eklerinde Sınır Vurgulayışın Rolü*, *Türk Dili* 678, 519-520, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Lehçeleri Grameri* (2007). Ahmet B. Editörlüğünde, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kazak, M. (2001). *Jusupbek Aymawutılı'nın "Kartkoja" Romanında Sıfat-Fiil ve Zarf-Fiiller*; Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Dr. Ayşe İlker danışmanlığında tamamlanmış Yüksek Lisans tezi), Manisa.
- Koç, K. ve Doğan, O. (2004). *Kazak Türkçesi Grameri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Taşçı, Y. (2003). *Anadolu Ağzlarında Zarf-fiil Ekleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uğurlu, M. (1999). *Memlük Türkçesinde Zarf-Fiilli Parçaların Dizimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uğurlu, M. (1999). "-ArAK ve -p ile Kurulan Zarf-Fiilli Parçalarda Sınır Vurgulayışı Rolü". 3. *Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı-1996*. 1181-1187.
- Uğurlu, M. (2003). 'Türkiye Türkçesinde Bakış' (Aspektotempora'), *Türkbilig*, 5, 124-133.

Extended Abstract

It has been observed that students of Kazakh Linguistics, to whom I lectured Turkish lessons in L. N. Gumilev University Faculty of Linguistics during twelve days in November and December of 2016, produced structures different from standard Turkish structures in their wording of Turkish sentences which they created by using specified mode/ tense /person formulas during their practices of the lessons. In a study adopting especially the use and semantic features of verbal adverbs, sentences which are formed through the style affirmation function of the verbal adverb suffixes which are, “-p” , “-ArAk” and “-A” in Turkish (meaning “by” / “as” / “because of” respectively in Turkish language) have been exemplified and students whose native language is Kazakh Turkish have been asked to make similar sentences in standard Turkish. They exemplified some sentences based on their standard Turkish knowledge.

It is seen that there is a deviation from the standard structures of standard Turkish with regard to semantics and structure in the sentences. In this deviation; it has been analyzed whether the questions “Do the uses of verbal adverbs which are different in Kazakh Turkish and standard Turkish have any impact on this?” or “How do the students use verbal adverb structures in both dialects?” are effective or not; and it has been examined which verbal adverbs are commonly and practically used in both dialects by touching upon this issue from a historical perspective.

Then, the examples which are written by the students have been examined with regard to the relationship between the main verb and the verbal adverb segment. In this relationship, the essays which are written by scientists have been referred and theoretic structure of the issue has been reinforced.

It has been determined in this examination that transformative and nontransformative main verbs are effective in the relationship with verbal adverb; and this kind of relationship leads to a semantic deviation. In this regard; since the verb “Besteci ol-“ (“to become a composer”) is formed with a transformative verb, “dinle-“ (“to listen”) which is the verb of the verbal adverb segment is nontransformative, the verb “söyle-“ (“to talk”) is a transformative verb, “dinle-“ (“to listen”) which is the main verb in the verbal adverb segment “dinleyerek” (“by listening”) is nontransformative, the verb “unut-“ (“to ignore”) is nontransformative while the verb “çalışmak” (“to work”) defines a continuity, one main verb which is nontransformative and one verbal adverb segment which is suffixed by “- A” defining a continuity lead to a nonconformity; and consequently, standard Turkish sentences which are formed by the students of Kazakh Linguistics have semantic deviations.

Emphasizing the duties of verbal adverb affixes in detail, Uğurlu says that verbal adverbs assume three fundamental duties in Turkish: Forming a verbal adverb (“Gerundialsegment”), making complex verbs (“komplexe Verben”) by prefixing the auxiliary verbs, and making finite sentences as aspect-tense suffix (“Aspektotemporal Endung”) (Uğurlu, 1999:20). In this regard, many researchers have put forward that the action of the main verb in the sentences which are made

by using “-p” verbal adverb suffix in Standard Turkish grammar occurs simultaneously with or prior to the action defined by verbal adverb suffix (Çağatay 1948, Ergin 1978, Banguoğlu 1992, Korkmaz 2007).

Examining the general overview of both dialects, it is a simultaneous and diachronic fact that Kazakh Turkish and Standard Turkish are two Turkish dialects one of which historically belongs to Kipchak group while the other one historically belongs to Ghuzz group. Both dialects have common historical sources. Such as Bengü Taşlar (Eternal Stones), Uighur texts, *Divanü Lugati't-Türk* and *Kutadgu Bilig*.

Among these exemplified verbal adverb suffixes, -A and -p verbal adverb suffixes are practically used in both dialects today. However, this is not the case for -ArAk verbal adverb suffix. It is not practical in historical periods although it is currently used in Western Turkish practically.

In conclusion, many verbs in Kazakh Turkish and Standard Turkish have etymologically common aspects. However; despite this, semantic fields and uses of the verbs may vary. When the adaptation process of the students, whose native language is Kazakh Turkish, to Standard Turkish is taken into consideration with regard to the exemplified verbal adverb segments, it is seen that semantic deviations can be eliminated by increasing the studies of original example sentences.

